

ELVESZÍTI MEGYESZÉKHELYI RANGJÁT SALGÓTARJÁN?

Gyarmatosítás

Szerző: Rácz Tibor

Nógrád székhelyének gazdasági helyzete egyre kilátástalanabb, az erősödő rivális, a korábbi megyeközpont Balassagyarmat viszont előbb-utóbb visszakövetelheti rangját.

Mintha visszafordult volna az idő kereke: Salgótarján szinte csak a hivatalos megnevezésében Nógrád székhelye, a súlypont a bányászvárosból lassan visszahelyeződik a Budapesthez közelebbi régi megyeközpontba, Balassagyarmatra. A két település két világ: a hagyományos székhelyváros e rangját 1950-ben veszítette el, akkor – állítólag a kommunistáknak igen kedvező 1949-es helyi vokseredmények jutalmául – Salgótarján lett Nógrád fővárosa.

A politikai szakadék máig megmaradt: Balassagyarmat a Fidesz stabil bázisa, az ottani parlamenti mandátumot 1998 óta négyszer szerezte meg Balla Mihály, az MSZP viszont csak az 1994-es szocialista lavina idején tudott győzni (lásd ábránkat). Salgótarján 2010-ig baloldali fészkeknek számított, jellemző, hogy 1998-ig három választáson a második fordulóba még bejutott a kommunista Munkáspárt jelöltje.

Mostanra Salgótarján gazdasági ereje megroppant. A nyolcvanas években még tízezreknek állást adó gyárak közül egyedül a Salgótarjáni Vasöntöde és Tűzhelygyár jogutódjaként 1992-ben létrejött Wamsler SE Háztartástechnikai Európai Rt. prosperál. A közel 780 főt foglalkoztató, formálisan Seychelle-szigeteki Parkdale European Ltd. érdekeltségébe tartozó társaság főleg német piacra készít kandallókat. Az Öblösüveggyár százmilliós állami támogatással tudott csak fennmaradni, de manufaktúrává alakult, ahol már csupán néhány tucatnyian dolgoznak, és mostanra a gyárépület egy részét is elbontották. Erre a sorsra jutott a Síküveggyár is: az üzemnek a város déli kapujához épített betonmonstrumát eltakarították, a szélvédőket és biztonsági üvegeket gyártó „maradék” Salgglas Üvegipari Zrt. csak 300 fővel működik. A munkanélküliség a városban meghaladja a 25 százalékot, Salgótarján néptelenedik: lakosságának száma 2001-ben 45 ezer fölött volt, mára több mint 8 ezerrel csökkent. A legnagyobb foglalkoztatók a megyeszékhelyen az önkormányzati és állami szervek.

Ezért is ragaszkodik foggal-körömmel a városvezetés a megyeszékhelyi címhez. Bármit hajlandó megtenni, állítólag még azt is, hogy Ózdról toboroz romákat, és segít nekik salgótarjáni lakáshoz jutni. A városközpontban lévő tízemeletes garzonépület valóban tele van ózdi családokkal. Nincs szó betelepítési szándékról – szögezte le ennek kapcsán a HVG-nek Barna János, a Nógrád megyei közgyűlés fideszes (egyébként balassagyarmati) alelnöke. Szerinte az lehet a dolog nyitja, hogy a kilátástalan gazdasági helyzet miatt a városban az ingatlanárak a „béka feneké alá” süllyedtek, már 3 millió forint körüli áron lehet vásárolni 50

négyszáz méteres lakást, a környező kis falvakban pedig még alacsonyabbak a házak. Barna szerint a megyeszékhely „haldoklása” rögtön a rendszerváltás után megkezdődött, ráadásul a város adottságai sem a legjobbak: nehezen megközelíthető, amin segíthetne, ha elkészülne a 21-es főút négysávosra szélesítése. Nincs hely a város környékén beruházásra sem, a most lebontott gyárépületek helye pedig szűkös, nem teszi lehetővé, hogy a betelepülő vállalkozások nagyobb bővítésekben gondolkodjanak.

„A szociális feszültség egyre növekszik, háromezer a közmunkára jogosultak száma, aki teheti, menekül a városból, s egyelőre nem látni, hogyan lehetne legalább megállítani a több mint két évtizede tartó hanyatlást” – summázta a város helyzetét némi önkritikát is gyakorolva Dóra Ottó, az MSZP városi elnöke, a megyei közgyűlés tagja, korábbi elnöke. Szerinte is hatalmas presztízavesztés a városnak, hogy a beruházók mostanában vagy Balassagyarmatot, vagy Bátorterenyét választják a megyeszékhely helyett. Hiába csökkentette az önkormányzat az üzlethelyiségeinek bérleti díját 30 százalékkal, a boltok sorra zárnak be. Dóra Ottó úgy látja, a 25–40 évesek korosztályának iskolázott, szakmát szerzett része eltűnt a városból. Rontja Salgótarján helyzetét az is, hogy Becsó Zsolt (Fidesz), a megyei közgyűlés befolyásos elnöke és az ugyancsak fideszes, de az országgyűlési képviselőségért tavasszal már nem induló – balassagyarmati születésű – Székyné Sztrémi Melinda polgármester között évekkal ezelőtt elmérgesedett a viszony.

A város főterének három évig halogatott felújításán és néhány kilométer kerékpárút építésén kívül a vezetők semmiféle fejlesztést nem tudnak felmutatni már vagy tíz éve. Folyamatosan gyarapszik viszont a 16 ezres Balassagyarmat. Nógrád megye különös állapotaira jellemző, hogy a székhelyvárosa Salgótarján (ami megyei jogú, így nem küld képviselőket a megyei közgyűlésbe), ott van a kormányhivatal és az adóhivatal, de a törvényszék, az ügyészség és a börtön Balassagyarmaton maradt, miközben például a levéltár megosztott. A történelmi eredetű rivalizálás (lásd Csatázó szomszédvárok című írásunkat) új erőre kapott az 1950 után erőteljesen fejlesztett Salgótarján mostani hanyatlásával.

„Balassagyarmat rákényszerült, hogy megoldja a problémáit” – állítja Barna János. Most sorra érkeznek a beruházások a városba és a környékére, főleg könnyűipari cégek telepednek le. Ennek egyik oka, hogy onnan gyorsabban megközelíthető Budapest, mint Salgótarjánból, ráadásul az Ipoly menti város nagy előnye a megyeszékhellyel szemben, hogy a környékén hatalmas beépíthető területek találhatók. Az eddiginél is nagyobb érdeklődésre számít 2014-től Barna János, mivel Budapesten és a Pest megyei települések többségében a vállalatok júliustól már nem kaphatnak regionális állami támogatást telephely létesítésére vagy bővítésére, ezért érdemes jól megközelíthető helyen, de más megyében bővíteniük. A fővárosban és 101 Pest megyei településen azért szűnik meg a támogatás, mert a közép-magyarországi régióban az egy főre jutó GDP – egyedülként Magyarországon – meghaladja az uniós átlag 75 százalékát.

Az egykori megyeszékhely gazdasági megerősödése előbb-utóbb felveti a székhely(vissza)váltás ügyét. Ehhez persze fejlődő, mutatós város szükséges, így nem meglepő, hogy a közelmúltban azzal állt elő a balassagyarmati vezetés, hogy az 1835-ben épített egykori Vármegyeháza és a hozzá kapcsolódó, 1845-ben felhúzott börtön új funkciókat kaphatna, kulturális központ, múzeum, szálloda lehetne belőle. Ehhez azonban első lépésként az elitélteket és a börtönüzemet kellene kormánysegítséggel eltüntetni Balassagyarmat központjából.